HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ומאי מדבריהם מדברי ר' חנינא סגן הכהנים אמר ריש לקיש משום בר קפרא מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא ומאי מדבריהם מדברי ר"א ורבי יהושע הי ר' יהושע אילימא הא רבי יהושע דתנן [א]חבית של תרומה שנולד לה ספק טומאה רבי אליעזר אומר אם היתה מונחת במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע ואם היתה מגולה יכסנה רבי יהושע אומר אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה ואם היתה מכוסה יגלנה מי דמי התם גרמא בעלמא הכא בידים אלא הא ר' יהושע דתנן [ב]חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתונה חולין טמאין מודה ר"א ורבי יהושע [א]שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו ר"א אומר תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד [ג]רבי יהושע אומר [ב]אף יטמאנה ביד אי הכי האי מדבריהם מדבריו מיבעי ליה ה"ק ממחלוקתן של ר"א ור"י למדנו דיקא נמי דקתני מודה ר"א ור' יהושע ש"מ וכן א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה מתני' באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא ומאי מדבריהם מדברי ר"א ורבי יהושע איתיביה רבא לרב נחמן [ד]אמר רבי יוסי אין הנדון דומה לראיה שכשהעידו רבותינו על מה העידו אם על הבשר שנטמא בוולד הטומאה ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה זה טמא וזה טמא אם על השמן שנפסל בטבול יום שמדליקין אותו בנר שנטמא בטמא מת זה פסול וזה טמא אף אנו מודים בתרומה שנטמאת בוולד הטומאה ששורפין אותה עם התרומה שנטמאת באב הטומאה אבל היאך נשרף התלויה עם הטמאה שמא יבא אליהו ויטהרנה

הפיגול

ומאי מדבריהם. דר' מאיר: **מדברי ר' חנינא.** דתרומה טהורה בשש שעות דמיא להוא דשלישי דטהור דאורייתא וטמא דרבנן והא נמי שריא מדאוריי' עד תחילת שבע ואסירא מדרבנן וכיון דאשמעינן ר' חנינא דמטמינן טומאה דרבנן בטומאה דאורייתא דמטמא ליה מדרבנן אוכל את אוכל מטמינן נמי תרומה טהורה דאסירא מדרבנן בטומאה דתרומה טמאה דאורייתא דלא מטמיא לה אלא מדרבנן דאין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן: **ארשב"ל.** לא תדחק לאוקמא הכי דמאי מדבריהן דקאמר מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע קאמר ולאו אמתני' קאי ר"מ אלא בעלמא קאי והכי קאמר מדברי סופרים שמענו ששורפין כו' ומאן נינהו סופרים רבי אליעזר ור' יהושע והאי עדות דר' חנינא ורבי עקיבא לא שייך גבי פסח ואיידי דבעי לאורויי ששורפים קדש טהור עם הטמא נקט לה: **שנולד.** שאירע. כגון שנכנס אדם טמא לשם ספק נגע בה ספק לא נגע: **התורפה.** הפקר: **יניחנה במקום המוצנע.** עדיין מוזהר על שמירתה וטעמא מפרש בבכורות בפ' [ה](עד כמה) את משמרת תרומותי[ו] שתים במשמע אחת טהורה ואחת תלויה ואמר רחמנא עביד לה שימור: **יניחנה במקום התורפה.** כלומר אם רצה יכול לגרום לה טומאה דקסבר יש אם למסורת ותרומתי כתיב. אלמא שמעינן ליה לרבי יהושע דכיון דאינה ראויה אלא להדלקה יכול לגרום לה טומאה והא נמי אפי' טהורה בת ביעור היא ומטמאין אותה: **חבית של תרומה בגת העליונה.** היינו עדשים של גת שקורין מייט"י שהענבי' בתוכה: **והתחתונה.** היינו בור שהיין יורד לתוכו: **טמאין.** חולין טמאין יש בה וראויין לו בימי טומאתו או למי שאינו אוכל חולין בטהרה ואם תפול תרומה זו לתוכו ה"ל מדומע טמא ולא חזי לישראל משום תרומה ואפי' טהורה ולא למכור לכהן דכיון דטמאה היא אסורה. ביבמות בהערל (דף עג:) נפקא לן שהאוכל תרומה טמאה עובר בעשה בשעריך תאכלנו לזה הטמא והטהור יחדו[ז] ולא לאחר: **מודה ר"א ור' יהושע.** אע"פ שנחלקו באין יכול בסיפא מודין ושוין הן בכך שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה אם יכול לחזור אחר כלים טהורין ולקבל קודם שתרד כולה לתוך הטמאין ויקבל הימנה רביעית הלוג: **יציל.** יחזור אחריהן ואל יקבלנה בכלים טמאין כדי להציל את החולין שלא יתערב ממנה בהן ויאסרו ואע"פ שבתוך כך ירד ממנה לתוכם ויפסדם לא מטמאין לה לתרומה משום הצלת חולין: **ואם לאו.** שלא ימצא כלי טהור וסוף סוף לטומאה אזלא כולה בזו נחלקו רבי אליעזר ור' יהושע דר' אליעזר אומר אעפ"כ תרד ותטמא מאליה ויפסיד החולין ואל יטמאנה ביד כדי להצילן ר' יהושע אומר יטמאנה ביד. אלמא לרבי יהושע כיון דסופה לאיבוד שרי לטמויה ביד ובפסח נמי לא שנא ור' מאיר מדרבי יהושע יליף: **ממחלוקתן למדנו.** שהרי הלכה כרבי יהושע בטהרות דרבי אליעזר נמנו עליו שלא לקבוע הלכה כמותו מפני תנורו של עכנאי בב"מ (דף נט:): **דיקא נמי.** דר"מ מדרבי יהושע יליף מדקא מהדר ליה רבי יוסי אינה היא מן[ח] המדה דמודה ר"א ורבי יהושע בזו ש"מ מינייהו הוה יליף לה ולקמיה [ע"ב] פריך אמאי אינה היא המדה: **א"ר יוסי.** לר"מ אין הנדון דומה לראיה נדון שריפת חמץ בפסח שאתה דן ולמד מאלו אינו דומה לדברים שאתה מביא ראיה מהן עליו על מה העידו שתוכל ללמוד מהן: **זה טמא וזה טמא.** שלישי בקודש טמא הוא והראשון שהוא נשרף עמו טמא הוא: **שמא יבא אליהו.** לאחר זמן ויאמר טהורה היתה ונמצא למפרע שטימאנו תרומה בידים אף על פי שהיא טעונה שריפה מפני איסור חמץ אסור לטמאה בידים:

הפיגול

[ט] **באב** הטומאה דאורייתא. נראה לר"י דלהכי נקט דאורייתא משום דאיכא אב הטומאה דרבנן כגון מעת לעת שבנדה ובית הפרס וארץ העמים והרבה כיוצא בהן[א] והא דנקט דאורייתא לא נפקא מינה מידי למ"ד אין אוכל מטמא אוכל דמ"מ לא מטמא אלא מדרבנן ולא נקט דאורייתא אלא משום דבעי למימר ולד טומאה דרבנן דהוי דווקא דרבנן: **ולד** טומאה דרבנן. פ"ה כגון כלי שנטמא במשקין והק' ה"ר יעקב דאורלינ"ש א"כ היכי יליף רבי מאיר מדברי ר' חנינא הא בשר קודש שנטמא מכלי שנטמא במשקין אינו נשרף אלא בעיבור צורה כדמוכח במס' חגיגה (דף כג. ושם) ובפ' על אלו מומין (בכורות דף לח. ושם) דקאמר כלי שנטמא במשקין מאחוריו תוכו ואזנו ואוגנו וידיו טהורין דעבוד בהו רבנן היכרא דלא לישרוף עליה תרומה וקדשים ומאחר שנעש' נותר אפי' היה טהור לגמרי מותר לשורפו עם הטמא' כדמוכח לקמן (ע"ב) מיהו אי עיבור צורה היינו לינה בעלמא אע"ג דלא הוי נותר לא קשה מידי ולפרש"י אינה היא מן המדה דר' יוסי היינו דלא מדמינן איסור דרבנן לטומאה דרבנן ונראה לר"י דוולד טומאה דרבנן היינו כדמפרש ר' ירמיה הכא בבשר שנטמא במשקין ור' מאיר לטעמיה וכו' ור' יוסי לטעמיה דאמר טומאת משקים לטמא אחרים דאורייתא[ב] אע"ג דבכלי שנטמא במשקין אין שורפין קדשים אלא בעיבור צורה בשאר טומאה דרבנן שורפין דלא כל הטומאות שוות ואור"י דלמ"ד אוכל מטמא אוכל לא איצטריך לאוקמא לעיל בולד ולד אלא לרבי יוסי דאמר (א) משקין לטמא אחרים דאורייתא והוי ולד טומאה דאורייתא אבל לרבי מאיר דהוי ולד טומאה דרבנן בלא ולד ולד איכא תוספת טומאה דמעיקרא טמא דרבנן והשתא כששורפין[ג] טמא דאורייתא הקשה ר"י למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מדאוריי' א"כ לר' יוסי לא משכחת שלישי דאורייתא אלא שנגע שלישי במשקין שנגעו באוכל ראשון[ד] א"כ מאי תוספת טומאה איכא כששורפו עם הבשר שנטמא באב הטומאה דכיון דאין אוכל מטמא אוכל לא הוי שני אלא מדרבנן ובלאו הכי הוי שני דרבנן כיון שנטמא מן המשקין דהוי תחלה ואור"י דאכתי לא נגזרה גזירה דכל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחלה כדפי' לעיל א"נ דהאי שלישי נטמא בעצים ולבונה[ה] כדפירש ר"ת לקמן גבי רביעי בקדש וסבירא ליה השתא דחיבת הקודש מהני למימני ביה ראשון ושני אע"ג דר"ל בעי לה (לקמן דף כ.) ולא איפשיט: **דמדאורייתא** טהור מעליא הוא. הקשה ר"י הניחא למ"ד אוכל מטמא אוכל יליף שפיר איסור דרבנן לעשותו שני[ו] משלישי מדרבנן[ז] אע"ג דאיסור הוי כמו פסול ולעיל משמע דטמא ופסול אינם שוין דחשיב ליה הוסיף מ"מ בטומאה דרבנן לא משמע ליה לחלק[ח] אלא למאן דסבר אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא מאי קסבר אי קסבר דיש להשוותם א"כ בלא שום ראיה יהא איסור דרבנן מותר לעשותו שני דרבנן ואי קסבר דאין להשוותם אם כן היכי יליף משלישי[ט] וי"ל דלא יליף טפי אלא מכיון דחזינא דשלישי שהוא מקולקל דרבנן מותר לעשותו שני א"כ אין לחלק בין דרבנן לדאורייתא וילפינן איסורא דרבנן מפסול דאורייתא לרבי עקיבא דמותר לעשותו טמא[י] ואור"י דהא דשרי ר' יהושע במתני' לשרוף תלויה עם הטמאה לר' יוסי היינו תלויה דאורייתא דלדידיה שלישי דרבנן אסור לעשות שני[יא]: **ולד** טומאה דאורייתא. הכא דקיימינן אליבא דר"ל לא משכחן שלישי דאורייתא למ"ד אין אוכל מטמא אוכל אלא ע"י משקין ואז הוי שני דרבנן ומאי תוספת איכא וי"ל דלא נגזרה גזרה עדיין דכל הפוסל וכו' כדפי' וע"י עצים ולבונה ליכא לאוקמא דר"ל הוא דבעי בפ"ב דחולין (דף לו.) אי מהני חיבת הקודש למימני ביה ראשון ושני והא דנקט ר"ל ולד טומאה דאורייתא כלומר אפי' אם נאמר בולד טומאה דאורייתא איכא לפרושי מדבריהם דר' אליעזר ור' יהושע א"נ נקט דאורייתא לאוקמא אפי' לר"א אבל לר' יהושע אפי' שלישי דרבנן מותר לעשותו שני וכן חמץ בשש שעות שהוא איסור דרבנן יליף ר"מ מדבריו של רבי יהושע[יב]: **מדברי** ר"א ור' יהושע. והא דתני במתני' מילתיה דר' חנינא ור"ע[יג] משום דר' יוסי קטעי וסבר דר"מ מר' חנינא סגן הכהנים קאמר כדקאמר בסמוך: **חבית** שנולד לה ספק טומאה. פירש הקונטרס כגון שנכנס שם אדם טמא ולא

עין משפט נר מצוה

קי א ב מיי' פי"ג מהל' תרומות הלכה ד:

לעזי רש"י

מייט"י [מיי"ט]. עֲרֵבָה (חלק של הגת שבו מניחים את הענבים).

רבינו חננאל

סברינן דתנא דמתני' סבר שיש לאדם לטמא התרומה הטהורה בידים, לא שנא אב הטומאה ולא שנא ולד הטומאה הכל מדאורייתא, ומאי מדבריהם מדברי ר' יהושע דחבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה, ואמר ר' יהושע אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה, ואם היתה מכוסה יגלנה, כלומר יעשה אלו הדברים אולי יפול בה שרץ, או יבא אדם טמא ויגע בה ותטמא כדי ליהנות ממנה, כדכתיב ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי, בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה. וכתיב ונתתי לך בשתיהן הכתוב מדבר. ומפורש ביבמות בפרק הערל דאמר ר' אבהו כתיב לא בערתי ממנו בטמא, ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בשמן של תרומה שנטמא. ודחינן אימור דאמר ר' יהושע לגרום לו טומאה בעלמא אבל לטמאה בידים מי אמר. **אלא הא רבי יהושע** דתני בחבית של תרומה שנשברה בגת העליונה והתחתונה טמאה אף יטמאנה ביד. ודחינן אי הכי מדבריו היה צריך לשנות התנא, כלומר שהוא ר' יהושע לבדו למה שנה מדבריהם. וקשיא לן ולמה לא דחה בזו התשובה בתיובתא דאותבינן למעלה מזו, אלא פירק לו כגון שנולד בה ספק טומאה. ואית לן לשנויי לפי שכך דרך התלמוד כל מקום שיש ראיות לדחות דברי המקשה שתים ושלש דוחה באחת מהן ואע"פ שיש אחרות, וכשנשברת אחת ישיב באחרת. ופרקינן עכשיו בזו הכי קאמר ממחלוקתן של ר' אליעזר ור' יהושע שמעינן הכי, ואמרינן דיקא נמי דקתני מודה ר' אליעזר ורבי יהושע ש"מ. וכן אמר רב נחמן מתני' באב הטומאה דאורייתא ולד הטומאה דאורייתא ותרוייהו טומאה דאורייתא הוא ומאי מדבריהם מדברי ר' אליעזר ור' יהושע. איתיביה רבא אמר ר' יוסי אין הנדון דומה לראיה, שכשהעידו רבותינו לא העידו אלא על הבשר שנטמא בולד הטומאה ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה כו'.

מסורת הש"ס

א) לקמן כ: בכורו' לו: תרומו' פ"ח [מ"ח], ב) תרומות שם [מ"ט] [לקמן כ:] מנחות מח., ג) [הך דר' יהושע ליתא במשנה ט דתרומות ועי' ר"ש שם], ד) לקמן כ: תוספתא פסחי' פ"א ה"ה, ה) [נ"ל כל פסולי המוקדשי' לד.], ו) [במדבר יח], ז) [דברים טו], ח) בס"א ליתא מן, ט) [מכאן שייך עוד לעמ' יד:], י) ע"כ שייך לעיל ע"ב,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ולד טומאה דרבנן וכו' לר' יוסי דאמר טומאת משקין:

מוסף רש"י

במקום התורפה. במקום הגלוי ואינו משומר (בכורות לג:). **ר' יהושע אומר.** מעכשיו אינה ראויה לאכילה שמא טמאה היא, ולא לזילוף שמא טהורה ואסור לאבדה, הלכך יגלנה ותיטמא ותהא ראויה לזילוף (שם). **מודה ר"א ור' יהושע.** אע"ג דקיים ר' יהושע לקמן בהפסד חולין, מודה הוא שאם יכול לחזור אחר כלי טהור לקבל בו אפילו רביעית, יציל, ואע"פ שבין כך ובין כך תפול התרומה לתוך החולין וילך הכל לאיבוד, לפי שתרומה טמאה אין לה תקנה (מנחות מח.) **דשמן** שנתערב תרומה בהן יאסרו לכהן ולזר משום טומאה דתרומה (לקמן כ:). **תרד ותטמא.** אע"ג דמיפסדא לחולין, דעד השתא הוו חזו ליה בימי הטומאה והשתא לא חזו למידי (מנחות מח:). **ואל יטמאנה ביד.** לקבלה בכלים טמאים כדי להציל החולין (שם).

מוסף תוספות

א. ורש"י לא העלה על לבו, שפי' באב הטומאה שהיא דאורייתא. תוס' שאנ"ץ. ב. והשתא ניחא הא דאמר לקמן ר' יוסי אינה מן המדה. תוס' ר"פ. ג. בהדי בשר שנטמא באב הטומאה. תוס' שאנ"ץ. ד. ונעשו שניים דאורייתא והני משקין באוכל ונעשו שלישי דאורייתא. שם. ה. [שנטמאו ממשקין], דהוי שלישי דאורייתא ולא הוי שני דרבנן. שם. ו. דאורייתא. שם. ז. [ש]מותר לעשותו שני דאורייתא. שם. ח. דכל טומאות דרבנן שוות. שם. ט. ולעיל משמע דיש חילוק ביניהם מדחשיב ליה הוסיף. שם. י. מדאורייתא ה"נ איסור דרבנן מותר לעשותו שני דאורייתא. שם. יא. דמוקי ולד טומאה דר' חנינא דאורייתא דמשמע אבל שלישי דרבנן אסור לעשותו שני. שם. יב. דכי היכי דיליף מדברי ר' יהושע דאיסור דרבנן יכול לטמאתו כמו שיכול לטמאת את התרומה כשהולכת לאיבוד, א"כ ה"נ שלישי דרבנן יכול לטמאתו. תוס' הרא"ש. יג. כיון דר"מ לא קאי לא אר"ע ולא אר"ח סגן הכהנים א"כ מאי שייכי בהאי פירקא. שם.